

Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes, XXVI Dia de la Llengua i Cultura Valencianes el dilluns 3 de Març 2014 en la Llonja, en recort de la mort d'Ausias March fa 555 anys.

Primer Director de la Secció:

Salutació:.....,
Sr. Decà, Acadèmics de nº i Corresponents, amics tots en el just orgull de ser valencians.

Encara que la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes naix en 1922, el primer encàrrec de la Diputació de València que rep el Centre de Cultura Valenciana, només crear-se en 1915, és un treball d'àmbit llingüístic; l'elaboració de la primera Gramàtica moderna de la llengua valenciana, concretament la *Gramàtica Elemental de la Llengua Valenciana*, que dirigí qui seria Director Honoris Causa, l'eminent filòlec Lluís Fullana i Mira.

Ademés, un atre projecte acadèmic, llingüístic i filològic, realisat per iniciativa del Centre de Cultura Valenciana, de gran transcendència històrica anava a produir-se, la creació en 1918 de la Càtedra de Llengua Valenciana en l'Universitat Lliterària de València. La seua Gramàtica tingué caràcter oficial, i com a tal s'ensenyà en l'Universitat, escoles i entitats.

Recordem només com a detall important que el primers cursos foren impartits pel filòlec Lluís Fullana, i assistiren com alumnes el rector, En Rafel Pastor i els professors universitaris, puix l'intenció era que ells pogueren eixercir la docència en valenciana llengua... podríem pensar allò de qualsevol temps passat...

Originàriament, la Secció rebé el nom de *Secció de Lliteratura*.

Els noms que constituïen aquella primera Secció són d'un prestigi històric: com a Director Pedro José Gómez- Ferrer i Martí, Doctor en Medicina i llicenciat en Filosofia i Lletres, ilustre lliterat, molt estimat per Vicent Blasco Ibáñez, puix contà en ell en repetides ocasions com a presentador i prologuiste dels seus llibres i conferències, Acadèmic de número de la Real Acadèmia de Medicina de València, President i fundador de la Societat Filarmònica de València. El restant de membres: Bernardo Morales San Martín, acadèmic de la RAE, dramaturc, compositor i periodiste; José Vila Martínez, Doctor en Teologia i Dret Canònic; Maximilià Thous Orts, periodiste, escritor, Director de *La Correspondencia de Valencia*, autor de la lletra de l'Himne Valencià; Lluís Lucía Lucía, advocat, Director del *Diario de Valencia* i ministre en la Segona República; Salvador Ferrandis Luna, advocat, periodiste i activiste valencià; Francesc Puig Espert, llicenciat en Filosofia i Lletres, professor i poeta, ajudà a salvar i protegir l'imatge de la Mare de Deu dels Desamparats junt a Peset Aleixandre, muigué en l'exili); Vicent Calvo Acacio, escritor i Director de *El Correo de Valencia* i Lleopolt Trénor Palavicino, Doctor en Dret, Ingenier Electriciste, escritor i Mestre en Gai Saber.

En 1928 s'edità per primera vegada i ya de manera ininterrompuda fins l'actualitat (en l'excepció dels anys 1937, 38 i 39 per la Guerra Civil), la revista Anals, en la que es detalla tota l'activitat del Centre de Cultura Valenciana, aixina com una série d'artícles d'estudi i investigació per part dels seus acadèmics. En els primers anys es publicava Anals semestralment, pero en anys posteriors arribà a llançar-se trimestralment.

En el mateix 1928, la Secció de Lliteratura passa a denominar-se Secció de Llengua i Lliteratura i com s'arplega en els Anals del

primer semestre d'aquell any en l'apartat de la Secció: *“baix la presidència del Director R. P. fra Lluís Fullana i Mira, s'acordà celebrar sessió ordinària tots els primers dimarts de cada més en la qual es tractaran les múltiples qüestions que sobre nostra dolça parla valenciana vagen surgint, i els demés dies dimarts de les diferents setmanes es dedicaran per lo President a donar conferències tocants a la llengua i lliteratura,”*.

Encara que ja s'havia publicat en 1915, com hem dit, la Gramàtica Elemental de la Llengua Valenciana, el catalanisme llingüístic i cultural ja estava en plena eferescència, fent llavor de corca entre les llínees intel·lectuals valencianes, propugnant des de diferents associacions i entitats l'assunció de la normativa de l'Institut d'Estudis Catalans per a l'idioma valencià, en lloc d'una pròpia. Ad este respecte i en total intencionalitat, continua dient-se en els Anals de 1928 en l'apartat de la Secció: *“sent la primera tasca que mampendran el fer un detingut estudi de l'ortografia de l'idioma vernàcul per a sa unificació, a qual fi s'invitarà a tots els escriptors en valencià, hora és ya de que es dicten normes definitives per a escriure en valenciana prosa com nomenaven a la nostra parla els extraordinaris escriptors del sigle d'or de la llengua més dolça, segons expressió del Príncip dels ingenis castellans, que be la coneixia, el gran Miguel de Cervantes Saavedra; l'anarquia reinant deu desaparéixer per a deixar-li lloc a l'unitat ortogràfica, lo que nos farà caminar alamon en l'enaltiment del graciós llenguage valencià; (...)”*

Crida l'atenció que ya en estos anys es planteja també la redacció per part de la Secció d'un Diccionari, continua dient Anals del primer semestre: *“Es propongué també el diccionari castellà valencià i el valencià castellà; el primer no existix i és d'absoluta necessitat per ser amuntó els que coneixedors de la llengua castellana volen també estudiar la valenciana (...)*

...el segon perque en la nostra llengua hi ha alamon de paraules i frases que al no tindre correspondència ab la castellana quedarien oblidades...”.

I com si lo dit no fora ya tasca soberba, es parlà del projecte d'un diccionari d'autoritats com obra magna que de realisar-se pujaria la

llengua valenciana tal vegada per damunt de totes les de la Península, ya que en els nostres clàssics es troben autors de lèxic tan extens que produïxen vera admiració; si els entusiasmes no foren fòc de boges i argilagues i s'acometera la pesada i feixuga empresa, constituïria una de les grans obres que s'eixecutarien i seria just orgull per a la nostra València, (...)

Com acaminant es prova el moviment, ya el Director Corresponent de Serra, N'Emili Lluch Arnal, ha tramés a la Secció una quantitat de paraules, arreplegades en aquella vila, que no figuren en els diccionaris; eixemple que s'espera siga imitat per tots els amants de la nostra llengua.”

Estem efectivament en un moment clau (hauríem de dir, per desgràcia, com sempre... perquè tots sabeu que la llengua és la clau) un moment de clara pugna en els intents catalanisadors de la llengua valenciana. És per això que les actes del segon semestre d'Anals de 1928 nos tornen a clarificar còm estava d'enterbolida la situació al respecte, s'arreplega novament en l'apartat de la Secció: “*En compliment d'un acòrt d' esta Secció, donà el president de la mateixa, R. P. Lluís Fullana, una conferència, interessantíssima, sobre llengua i lliteratura valencianes en lo saló del Consulat de la Llonja. Començà fent un breu pero comprensiu resum d'història de la nostra lliteratura, per aplegar a una descripció de l'estat actual de la mateixa, senyalant les diverses tendències que hui s'advertixen entre els que escriuen en valencià. Manifestà que la més llògica orientació és la d'estudiar la llengua viva, feu constar que és una gran impropietat el calificar de catalana nostra llengua valenciana, i senyalà la conveniència d'aplegar a l'unificació de l'ortografia valenciana.”*

En tots estos fronts i treballs es trobava la Secció a finals dels anys vint i principis dels trenta quan nos trobem en que el seu Director ha de deixar-la forçosament, puix com nos expliquen els Anals del primer trimestre de 1930: “*Ausentat temporalment de la càtedra que tants anys ve regentant el sabi filòlec R. P. Fra Lluís Fullana, la Junta de Govern acordà nomenar accidentalment al Director de número En Francesc Martínez i Martínez, entusiasta valencianiste, com a substitut del mestre de tots en les diferents disciplines en que navega, i*

molt especialment en llengua i lliteratura valenciana, fent tots vots per a que breument es reintegre el Director R. P. Fullana, qui tan sàbiament ha vengut desempenyant l'esmentada càtedra.”

Continua explicant este apartat de la Secció que els principals projectes en estos moments són els dos diccionaris adés citats, l'ortogràfic i el d'autoritats. I es fa una crida a tots els escriptors, investigadors i entusiastes de la llengua valenciana a participar en els projectes d'esta manera: *“Tots els dimarts, de sis a huit de la vesprada es reuix la Secció, per cert ab prou concurrència d'estudiosos, en la que es dona conte primer de les paperetes aportades per al Diccionari d'autoritats, i procedint-se en acabant a la redacció del Vocabulari, que va alvançant a poc a poc (...) es convida als amants de la nostra llengua materna que vullguen ajudar a la meritòria obra, que acodixquen els dimarts a la nostra sala del Consulat de mar.”*

En el tercer trimestre del 1930, nos trobem en l'insistència del Centre de Cultura Valenciana per a que l'Universitat reinicie l'ensenyança de la llengua valenciana que havia abandonat, al tindre que deslligar-se de la Càtedra el filòlec Lluís Fullana, pels molts i variats compromisos que havia d'atendre. I s'acorda per part de l'Universitat, citem novament Anals del tercer trimestre de 1930: *“restablir en el proper curs l'ensenyança de la nostra llengua, a quina inauguració es pensa donar gran solemnitat. Digna de lloança és dita Junta per haver atés els desijos del Centre de Cultura.”*

Novament tenim per tant al Centre de Cultura Valenciana com a potenciador i generador de la difusió i el conreu de l'idioma valencià en tots els àmbits, i principalment en els acadèmics.

En estos finals de 1930 hi ha uns atres projectes interessants i elogiabls, com el Concurs per a la Biblioteca de Manuals Valencians, la primera edició, la que va des dels temps remots fins al sigle XV la guanya l'eminent i poc o gens conegut R. P. Andreu Ivars, discípu aventajat de Fullana, qui sempre escrivia i publicava en valencià. En 1931 es convoca el II Concurs de Manuals Valencians que tractarà de *“Història de la Lliteratura Valenciana en els sigles XVI, XVII i XVIII”*.

En este 1931 eclosiona l'anteproyecte de l'Estatut Valencià, el Centre de Cultura Valenciana no podia ser alié ad este acontenyiment, nomenant en la Junta General celebrada el 9 de maig al Director de la Secció de Llengua, el Sr. En Francesc Martínez i Martínez per a que represente al Centre en les Juntes que es celebraran per tal motiu. Nos diu además Anals del quart trimestre de 1931: *“Tampoc el Centre oblidà la qüestió del bilingüisme i oportunament dirigí al Sr. Ministre d'Instrucció pública una instància degudament fonamentada per a que es concedira al Regne, encarregant-se de la seua implantació el propi Centre o una atra de les entitats culturals valencianes.”*

I aplegà el cavall de Troia o la ciclogènesis cultural i política, com diríem ara, en les normes del 32, les quals ningú ha seguit en fidelitat perque dien que “dos per al masculí i femení” no dues com podem vore en els texts escolars... este i esta i no aquest i aquesta, obtindre no obtenir, exigix no exigeix, hui no avui, estilisació no estilització... i un llarc etc. que podeu comprovar en el quadern nº 9 de Lo Rat Penat, escrit pel pare Guinot de Castelló.

Arribaria la Guerra Civil i tot es trencà. Temps de foscor i reducció dràstica de les Seccions del Centre que tornarien a reviscolar en la llum de les llibertats. Ben a poc a poc anaren refent-se les Seccions en l'incorporació de grans personalitats de la Ciència, l'Història, l'Investigació, la Música, la Poesia, etc., sempre des de l'amor a València ciutat i regne com a únic sòu, el més alt i digne, crec yo...

El gran objectiu de Fullana, l'unificació de l'ortografia valenciana és exactament lo que ve fent la Secció de Llengua i Lliteratura valencianes en la ya Real Acadèmia de Cultura Valenciana els darrers anys, quan ha segut dirigida per Xavier Casp, pel pare Joan Costa i hui pel Dr. En Filologia Valenciana Joan Salvador López i Verdejo.

Treball immens de la Secció de Llengua per a fer nàixer (1979) la normativa ortogràfica i documentació formal que la justifica per a la Llengua Valenciana en la que es publicaria la Constitució i l'Estatut d'Autonomia en el Diari Oficial de la Generalitat Valenciana, els primers llibres de text per als col·leges i... crec que tots sabeu, o hauríeu de conèixer, les propostes i respostes filològiques de la Secció a l'empeltat valencià de RTVV, els comunicats i informes a cada publicació de la RAE o la Avl, els enganys i les maganches quan nos usaren i usen com a moneda de canvi entre els grans poders de l'estat...

Casi un sigle més tart continuen intentant l'anexió llingüística, ara més des de dins de casa que mai i en rebujable violència contra els documents, la tradició històrica, la raó i el treballat.

Des de la Secció i com a homenage a qui tant col·laborà en treballades aportacions a l'actual normativa, des del seu "En defensa de la llengua valenciana, perquè i com s'ha d'escriure la que es parla" volem dur un curt pensament escrit per Miquel Adlert Noguerol fa més de cinquanta anys i publicat en "De la meua catacumba"... *La por és molt roïna en la política, i és fatal quan la tenen els que manen...* De Nicolau Primitiu Gómez Serrano seguim fidels al seu "treballar, persistir, esperar... Acabe en una genial i esperançadora quarteta de Xavier Casp... El meu goig persevera// quan perfume el meu cor// només té primavera// qui sap creure en la flor.

Gràcies per la seua atenció.

Aureli López Muñoz